

N.F.S. Grundtvig “Kiærminde-Bladet”

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.13, november 2018

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1819 (SJ: 342)

Andre udgaver

PS *Poetiske Skrifter* 5

US *Udvalgte Skrifter* 3

Teksten er etableret af Vibeke A. Pedersen

Punktkommentarer, indledning og tekstredegørelse er skrevet af Vibeke A. Pedersen, redigeret af Klaus Nielsen og Kirsten Vad

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning ph.d. Lone Kølle Martinsen

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

|A:155|PS:9|US:545

Kiærminde-Bladet.

(Til Ingemann.)

- 1 Farvel! o, hvem kan dette Ord udtale?
Naar toner i sin Fylde det paa Jord!
Kun naar Guds Børn i Livets Aften-Svale
Det høre jubles ud af Engle-Chor;
Kun naar de fare, alt som Ordet lyder,
De føle fuldelig hvad det betyder!

- 2 Vi sige bedst Farvel, naar dybt vi sukke,
Og svare saa til Vægten af vor Gield;
Selv med et Suk vist over Barnets Vugge
Udnynner Engelen et ømt Farvel,
Thi Taaren maa som Honning-Dug nedrinde

Paa Hjerte-Grundens falmende Kiærminde!

- 3 Kun de som aldrig have faret ilde,
Som, hvor de færdes, fare vel med Gud,
Kun Regnbue-Straalerne fra Lysets Kilde,
Kun Englene, som Naadens Sendebud,
Kun de kan smilende, med Himmel-Tunge,
Farvel! Farvel! hinanden høit tilsjunge!
- 4 O, Ven! o, vent da ei af mig at høre
Det dybe Ord, jeg ei udtale kan,
|A:156Og endnu mindre lade Pennen føre,
Som Tunge-Skyggens kolde Færgemand;
Kun taarekvalt Farvellet lidt betyder,
Og Vand er Taare-Perlen, naar den flyder!
- 5 O, var *hun* vaagen nu, mit Hjertes Broder!
Hvis Hjerte-Suk var Sang, hvis Graad var Guld,
O, var hun vaagen nu, vor søde Moder,
Ja, Moder til saa mangt et bedre Kuld,
Som røber os i Skin af Sagas Kierte,
At hende laae en ædel Steen paa Hjerte!
- 6 **|PS:10|US:546**O, var hun vaagen nu, den Danne-Kvinde,
Som skiød ved Arnen sig livsalig frem,
Og vinked med saamangen blaa Kiærminde
Skjold-Ungen til sit underfulde Hjem,
Ja, førde did ham under Slør tilbage,
Hvor Marken blomstrede om Vinter-Dage!
- 7 O, var hun vaagen nu, hun sikkert vilde
Tilhulke dig det ømmeste Farvel,
Som kan udrisle af en Hjerte-Kilde,
Hvis Liv og Lyst er kun dens Afkoms Held,
Hvis Bølge er en Taare fra det Høie,
Neddryppet af en *Barne-Engels* Øie!
- 8 **|A:157**Men ak! hun sover under Bøge-Løvet,
Som visnet skjuler hendes hvide Bryst,
At vække hende jeg omsonst har prøvet,
Skjøndt jeg med Graad opløftede min Røst;
Utrøstet har det Yderste jeg vovet
Hun sover, ak! som den der er hensovet!
- 9 Ak! er det mueligt! trøstesløse Tanke!
Har Børne-Sorg i Graven hende lagt!

Holdt virkelig det Hjerte op at banke,
Som slog for Støvets Held i Himmel-Takt,
Ak! er det brustet nu, det Himling-Øie,
Hvis Liv og Lyst var Glandsen i det Høie!

10 O, lod maaskee af Fordom jeg mig blænde,
O, skuffed mig det kiære Moder-Navn,
Saa Navnet er det eneste af hende
Som blev tilbage i vor Fødestavn,
Da sorrigfuld hun over salten Vove
Bortsvømmede engang fra Danmarks Skove!

11 |PS:11|O, drog maaskee for hende at opsøge
Man fordum skareviis fra Norden ud,
Og plantede i Syd de røde Bøge.
Til Taare-Minder over Ottars Brud!
Hvad heller foer hun over Land og Bølge
Som Skjoldmøe selv med Ledingstrop i Følge!

12 |A:158|US:547|O, er det saa! o lever i det Fjerne
Vor hulde Moder under Slør i Løn,
O, vinkede hun med sin milde Stjerne
Til Syden ned sin kiære, yngste Søn;
Da far, da flyv med Kys i hendes Arme!
Der bryder ud i Blomst din bundne Varme!

13 Dog bie, o, bie! thi Stjerner kan bedrage,
Ja Giøgle-Glimt i Luften lege tit,
Og Skinnet let vort Øie kan indtage,
Kun dunkelt Hjertet skielner Løst og Frit,
Og i de dunkle, favre Farve-Bække
Der spille Luft-Æoner under Dække!

14 O, bie, og hør et Ord af bange Broder!
Han har vel ei et Hjerte ømt som dit,
Men elsker trofast dog den fælleds Moder,
Og saae i Speilet hendes Aasyn tit:
I Saga-Speilet, som kan aldrig blænde,
Naar ret for Lyset vi kun Rammen vende!

15 O, troe mig! ei med Ebbe og med Aage
Vor bedste Moder drog af Landet ud,
Ei bort hun stævnede i Anglers Kaage;
Med Lodbrogs Sønner eller Gamle Knud;
Hun lever kun, hvor levende hun mindes,

I Danmark eller ingensteds hun findes!

16 |A:159|PS:12 Hun drog ei ud med nogen Kiæmpe-Skare,
Som skiæfted Spyd for Lyst med Ask og Bøg,
Hun hader Vold og skyer gierne Fare,
Kun nødig parres Nattergal med Høg,
Hun slog ei Snekken løs for Vind og Vove,
Naar Nattergalen slog i grønne Skove!

17 Vel drog hun ud i Oldtids fierne Dage,
Som vi i Gaade-Speilet skimte end,
Da vemodsfuld hun ledte om sin Mage:
Om sin forfløine, faldne Hjertensven;
Men rørt hun standsed, da om Danmarks Skove
Sig bøied, belted hendes Hjerte-Vove!

18 |US:548 Hun drog ei ud med Flokke eller Hære,
Thi aldrig nænde Hun for nogen Priis
Sit Havfru-Belte grum at overskiære,
Ubodeligt var hende dets Forliis,
Ei daarlig haabed hun sin Ven at finde,
Ved Vold at giøre paa hans søde Minde!

19 Hun drog ei ud for Lyst, og ei for Trængsel,
Men hvad hun savned i sit Havfrue-Skiød,
Hun oppebied med vemodig Længsel
Til hende Aanden det i Tro indgiød,
Og da hun i sin Hosbonds Himmel-Aande
Fik Haab til Bod for Sorgens dybe Vaande!

20 |A:160 Hun drog ei ud, thi hvad sig end forandrer,
Det ligge tungt paa Grund, det svømme let,
Af Legemet dog *Hjertet* ei udvandrer,
Undtagen i det sidste Aandedræt,
Ja, selv naar Aanden stemmes, Tungen stammer,
Det ømt sig krymper i det snævre Kammer!

21 |PS:13 Hun drog ei ud, den huustro Danne-Kvinde,
Ei over Marke-Skiel, i Heden-Old,
Thi kun hun selv har giemt i kiærligt Minde
De Førstefødte: Humble, Dan og Skjold,
Og hjemme var hun jo, den Fredegode,
Da Marken rundt hun Støvet bar af Frode!

22 Hun drog ei ud med Svender og med Knuder,

Ja ikke selv med Erik Eiegod;
Naar Aften-Røden maled Kirkens Ruder,
Hun hjemme baded sig i Jordans Flod,
Og naar for Alter-Bord Høi-Messen toned,
Hun fødde sødt sig med sin Gud forsonet!

23 Hun drog ei ud, thi var ei selv hun hjemme,
Da Hellig-Knud hensov i hendes Skiød,
Da Bent, henrevet sødt af hendes Stemme,
Nedsank i Konge-Smykke rosenrød,
Da rørt hun sang: o det er Engle-Gammen,
Naar Brødre saa til Himmels fare sammen!

24 |A:161|US:549 Hun drog ei ud med kiække Valdemarer,
Ja, ei engang med Absolon paa Tog.
Hun hjemme korsed sig for Hedning-Skarer,
Og fældte Taarer under Dannebrog;
I Sæk og Aske hun paa Baaren segned,
Da Abel rødmede, og Erik blegned!

25 Hun drog ei ud: hun laae som Liig paa Baare,
Som Saga laae paa Saxos Pergament,
Paa Kinden perlede en styrknet Taare,
Tillukt var Øiet, men dog himmelvendt;
Man saae det grandt, hvor Danmarks Himmel graaned,
Da, som paa Hel, paa Freia Læben blaaned!

26 |PS:14| Hun drog ei ud: ei bort fra Kilde-Vangen,
Hun syndes død, men leved dog i Løn,
Thi selv jo tonede hun Klage-Sangen,
Som sødt end rører hendes yngste Søn:
Hun var her, thi i Sommer-Aftenstunden
Som Nattergal hun slog i Bøge-Lunden!

27 Hun drog ei ud i Morten Luthers Dage,
Hun drog ei ud i vores Jevndøgns-Nat,
I Luther-Dagene hun vaagned fage,
I Jevndøgns-Natten hun indslumred mat;
|A:162| Men hjemme blev hun, vaagen, og i Slummer,
I Danmark er hun, om og død af Kummer!

28 Paa Baaren daanet, laae i Vaaben-Huset
Vor Moder bleg, med Barnet i sin Arm;
Da Livsens Aande over Marken sused,
Hun vaagned, hævede sig hiertevarm,
Gik ind i Kirken under Havfru-Kaaben,

Og bar med Fryd sin bedste Søn til Daaben!

- 29 Den Søn opvoxde under Kirkens Vinger,
I Tidens Løb han blev og præstelærd,
Sig rakde, syndes det, hans Tommel-Finger
Alt efter Grebet paa hans Faders Sværd,
Og dannet var af Moders Liv hans Tunge
Til Davids Psalmer sødelig at sjunge!
- 30 **US:550** Hun drog ei ud, saalænge Sønnen trolig
I Kirke-Skolen sig til Bogen holdt,
Om Vinter-Aftner, i sin Enke-Bolig,
Hun vel beklaged, at det blev saa koldt,
Men Vadmel dog, og sommersanket Brænde,
Holdt Blodet flydende i ham og hende!
- 31 **PS:15** Hvad blev han til, vor gamle Moders Støtte!
Hvor blev han af, den Dannekvinde-Søn!
A:163 Har han sin Stav fra Marken maattet flytte,
Og skjule sig blandt Klipperne i Løn!
Hvad heller glemde Tonen han fra Oven,
Og tuder vildt med Ulvene i Skoven!
- 32 Ak! har Dan Goddreng under Vinters-Hjerte
Sin Herkomst og sit Moders-Maal forgiæt,
Ak, da vor Moder, sønderknust af Smerte,
Udvandret er med sidste Aandedræt;
Ak, da forgiæves lyder kun vor Klage,
Hun kommer aldrig, aldrig meer tilbage!
- 33 Dog nei, o, nei, forvildes og forføres
Det kan, som hver en Dødelig, og Dan,
Men holde op ved Moders Røst at røres,
Gaae hende kold forbi paa Gravens Rand,
Det kan han ei, thi Aanden er ham givet,
Som Blomsten, kun i Kraft af Moders-Livet!
- 34 Ja, var det mueligt, kunde Dan forhærdet
End drage Aande ved den sorte Konst,
Og kalde trodselig paa Dommer-Sværdet,
Da lytted rundt paa Jordens Kreds omsonst
Man efter Klagesang ved Danas Baare:
Udrundet var den sidste Vemods-Taare!
- 35 **A:164** O! toner da endnu en Klage-Stemme

Paa Moders-Maalet, for vor Moders Kval,
O, da gik end hun dog ei Dan ad Glemme,
Og sank ei ned i Dødens Skygge-Dal;
Da, skjøndt paa Baaren hun er bleg neddaanet,
Er hendes Liv i Sønnen dog forskaanet!

36 |PS:16|US:551Hvor lyde Suk, hvor tone Klage-Sange
For Dana, Dagmar, Thyra Dannebod!
Hvor, uden hist og her i Danmarks Vange:
I Havfru-Borgen og ved Bøgens Rod!
Forstummede ei, midt i Dagmars Kvide,
Selv Klippe-Tungen under Nørre-Lide!

37 O her, kun her, hvor end paa Moders-Maalet
Dog stundum løfter sig vor Moders Røst,
Trods Lunge-Soten, og trods Morder-Staalet,
Her Mindet lever end i Sønne-Bryst!
Her sover, ak, sin Kraft, sin Krands berøvet,
Men dog ei død, vor Moder under Løvet!

38 O Ven! o vent da aldrig hist at finde:
I Alpers Skiød, ved Apenniners Fod,
Din Længsels Moder og din Sangs Præstinde,
Den Savnede, den sande Dannebod!
O bliv her, bliv! du kanst dog ei undvære
Din Blanca, Thorkild, alle dine Kiære!

39 |A:165Men ak! forgiæves løfter sig min Stemme!
Hvor er min Ven? o, hvor er Blancas Skjald!
Han er, jeg veed ei hvor, kun ikke hjemme,
Ei i Kong Frodes grønne Bøge-Hald!
Ak! medens jeg paa Klage-Brevet staved,
I Stavnen foer min Broder over Havet!

40 Forgiæves dog er ingen Ting paa Jorden,
Forgiæves lyder intet kiærligt Ord,
Forgiæves et Kiærmindeblad fra Norden
Kan aldrig svømme i Sesrumners Spor,
Og Afrodite skal min Ven ei giække
Til at forlade Signe-Freias Snekke!

41 |PS:17Saa svøm kun blye, men trøstig over Havet,
Kiærminde-Blad! som det vor Moder bød!
Thi kun paa Følge-Sedlen jeg har stavet,
Du selv udsprang jo af vor Moders Skiød,
Og finder Venskab, hvor du finder Tungen

Som af vor Moders Hjerte er udsprungen!

- 42 |US:552| Udsprunget, siger jeg, men ei løsrevet,
Thi var den det, da var den stum og død,
Da var for den ei Bladet meer end Brevet:
En Boble kun i Bogstav-Bølgens Skiød;
Den Tunge, som kun Hjertet kan besjæle,
Fra Hjertet skilt, og mister flux sit Mæle!
- 43 |A:166| See, til en Fjer af Urda-Svanens Vinge,
Jeg dig betroer paa det vilde Hav,
Den skal til Reinald Fuglekiær dig bringe,
End før han staaer ved Helgen-Skarens Grav:
Ved Marmel-Buerne til Hines Minde,
Som strømmeviis *lod* Martyr-Blodet rinde!
- 44 O, naar og hvor du kommer ham for Øie,
Hvor tit han møder, finder dig igien:
Ved Maros Grav, paa Romas Taage-Høie,
Da hils ham kiærligst, ikke fra sin Ven,
Nei, fra den Mark, hvis himmelblaa Kiærminde
Ved dig sig lægge vil ham sødt paa Sinde!
- 45 Ja, møder du ham hos Vaulunders Broder,
Som tegner Jupiter, og hugger Thor,
Da hils dem begge fra vor hulde Moder:
Fra Maler-Dronningen ved Isse-Fjord!
Da lægger Hjertet Reinald vist i Munden,
Hvad Natter-Galen slog kun paa i Lunden!
- 46 |PS:18| Modtag da, Ven! hvad jeg formaaer at sende:
Et venligt Ord og et Kiærminde-Blad,
Det Ord mig faldt i Mund, det Blad i Hænde
Da i det brune Bøge-Løv jeg sad,
Og stirred paa Kiærminden, som du kiender:
Opskudt af Moders sammenlagde Hænder!
- 47 |A:167| O, kunde jeg den Blomster-Busk omspænde
Og sammenslynge til en Brude-Krands:
Til en Guldbryllups-Mindekrands for hende,
Hvis Øie sænked sig i Himmel-Glands!
O! gid jeg kunde det, og Krandsen række
Til Dig, og til hver Frænde af os begge!
- 48 |US:553| Da skulde levende vor Moders Minde

Opkomme og opstaae i Alles Bryst,
Med Freias Rosengjord os sammenbinde
I Een til Eet: til fælleds Værk og Trøst!
Da midt iblandt os skulde, ved et Under,
Opreises *Hun*, som dødningbleg nu blunder!

- 49 Dog Ønsker favre ei er altid fromme,
Og ret kun ønsker, hvo sig selv har glemt!
Vort Ønske være da: Guds Rige komme,
Ihvor og naar, og som det er bestemt!
Som Viljen er i Gud, saa er vor Evne,
Vort eget Værk er ikke værd at nævne!
- 50 Kiærminde-Busken ei jeg kan omspænde,
Ei sammenslynge den med værdig Konst,
Og over Marke-Skiel den at udsende,
Det var, om ei forvovent, vel omsonst,
Thi Krandsen har, kan Saga os forvisse,
Kun Liv og Glands paa Danas Sølv-Isse!
- 51 |A:168|PS:19| At plante ud den Busk, jeg seer i Aanden,
Er hvad jeg kan ved Herrens Kraft formaae,
Med Bøn til Ham, at saa den efterhaanden,
I christen Jord maa Hjerte-Rødder slaae!
Da, hjertedannet, skal i Bøge-Skygge
Den vist engang vor Moders Hoved smykke!
- 52 Ja, naar i Lund de himmelblaa Kiærminder
Ombølge duftende vor Moder tæt;
Da staaer hun op med hvide Rosen-Kinder,
Og krandses favert af en kiærlig Æt:
I Isse-Fjorden skal da Maanen gløde,
Omblaadet sødt i Tidens Aften-Røde!
- 53 O, det er Fromheds Løn: selv lagt paa Baare,
I Minde-Blik den smiler engleglad!
I Øiet perlede en Vemods-Taare,
I Haanden drypped et Kiærminde-Blad,
Det, tænkte jeg, kan dog din Ven du sende,
Og Roden vist paa Bladet er at kiende!
- 54 |US:554| O! er det saa, kan hist i fjerne Egne
Det lille Blad, fra Bøgelund udsendt,
Vor Moders Øie venligt dig betegne,
Med Taare-Perlen, klart og himmelvendt;
Da skal det Blad end fastere dig binde

Til Bøge-Lunden og til Dans Kiærminde!

- 55 |A:169| O! hvo som staaer, see til han ikke falder,
Thi kun for hvem som ræddes er der Raad!
Fortørnes ei, min Ven, men tænk paa Balder,
Paa Lokes Argelist, paa Friggas Graad!
Ak! alle Vætter hun omsonst besværges,
Naar Urdas Skjold det ømme Sted ei værges!
- 56 |PS:20| Hvad gavned fordum det vel Longo-Barden,
At Frigga sikkrede ham Odins Gunst!
I Støvet dog han sank med Savoiardens,
For Billed-Skygger og for Romas Konst;
For Rosen-Skyggerne paa Skjøge-Kinder
Han skrev i Glemme-Bogen Dans Kiærminder!
- 57 Om under Kind igien han satte Haanden,
Og kom ihu sin Ungdoms Kiærlighed,
Ak, tabt var dog hans Fyrighed i Aanden,
Trods Fjeder-Hammen sank dog halvt han ned;
Fra Ørne-Blik paa Kampen og paa Seiren,
Til Hjerne-Spind om Eventyr i Leiren!
- 58 Hvad hialp Normannen selv det at saa længe
Han kom ihu det Danske Tungemaal!
Han tabde ligefuldt i Blomster-Senge
Sit Danske Guld, om ei sit Norske Staal;
Og blev end Ridder han af Danner-Sproget,
I Sadlen dog han sad kun løst og kroget!
- 59 |A:170| O, hvor du færdes da, og hvor du stædes:
I Rosen-Lunden og paa Fjelde-Tind,
Hvor sødt der smiles og hvor ømt der grædes,
O, blændes ikke af det favre Skin!
O, aldrig glemme Blanca-Freias Sanger,
At Danmark er Historiens Folkvanger!
- 60 |US:555| Kun Daarer den Paamindelse behøve
At ikke alt det Glimrende er Guld;
Men at for dyrt man kan selv Guldet købe,
Fordi det Ædleste af Jord er Muld,
Det føler man sig fristet til at glemme,
Hvor Glands og Klang har, *som det lader*, hjemme!
- 61 |PS:21| O, kom ihu, at paa sit Sted er Glandsen

Kun hvor med Tiden ei den slides af,
Kun hvor den straal'er paa Kiærminde-Krandsen
I Sagas Hænder over Rosens Grav;
Vel Kiødet kan enstund med den opfarves,
Men kun i Aand og Sandhed kan den arves!

62 O, kom ihu, at Velkang har kun hjemme,
Hvor ei den trænger til et Fugle-Bryst,
Hvor uforgiængelig i Sagas Stemme,
Den giennemtoner Folkets Daad og Røst;
Kun leiet er den, hvor den koster Noget,
Thi der ei hører den til Hjerte-Sproget!

63 |A:171| O mærk det vel, at hvad i Rom man skuer,
Det er ei Aandens, men kun Haandens Konst,
Som i dens Krønike, saa i dens Buer,
Man søger Aand og Hjerte kun omsonst;
Og Haandens Værk, er det vel meer i Grunden
End Vidnesbyrd om hvad der gik fra Munden!

64 Med Farver kan man ingen Christus male,
End sige Ham af Stene hugge ud,
Kun Ordet skildrer Ham, naar Aander tale,
Og billedlig han sees kun i sin Brud;
Og Bruden, som hun dannes efterhaanden,
I Sagas Speil sig viser kun for Aanden!

65 Ja, Skjalden kun kan Mennesket afmale,
Opreist af Støv i Himmelleghems-Dragt,
Thi kun i Ord kan Aander sig udtale,
Og Mennesket er Aand med Støv i Pagt:
Kun Saga er den sande Billed-Hugger,
Hun danner Billeder, ei Drage-Dukker!

66 |PS:22|US:556| Jeg veed det godt, at, i den sorte Skole,
Enhver, som ei det kalder Salighed,
Med Klang og Farve og med Steen at bole,
Til Konstens Helvede fordømmes ned,
At tage Lod med Scyther og Barbarer,
Og Faare-Hovedernes fromme Skarer!

67 |A:172| Jeg veed det godt, men ikke stort jeg regner
De sorte Brætter og de spodske Smiil,
Jeg som Barbar mig trøstig selv betegner,
Og kaarer tryk den gamle Kirkes Stiil;
Jeg siger: det er Fæiskhed, naar Sjæle

Sig bøie for hvad ei engang kan mæle!

- 68 Jeg siger høit, at hvad den fine Verden
Nu kalder Sands for Kunst og Poesie,
Netop, naar det af Andagt har Gebærden,
Er et opsminket, fuult Afguderie;
Det *Classisk* er, at Kiødets Lyst hernede
Vil under Skin af Aand sig selv tilbede!
-